

**Co-funded by
the European Union**

AKTIVUJÍCÍ SCÉNÁŘ HODINY
vypracovaný v rámci projektu
„INOVACE V ŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ“

TÉMA:

Simulace dezinformací – vzdělávací hra „Odhal falešnou zprávu!“

1. Cíle hodiny

Žák:

- chápe, jak vznikají a šíří se fake news,
- umí rozpoznat nepravdivé informace v simulované situaci,
- procvičuje si dovednosti fact-checkingu a týmové práce,
- rozvíjí kritické myšlení, pohotovost při reagování na dezinformace,
- zná nástroje a strategie potřebné k odhalování nepravdivého obsahu na síti.

2. Cílová skupina

- Žáci základních škol

3. Vyučovací metody

- Simulace (vzdělávací hra)
- Skupinová práce
- Moderovaná diskuse
- Analýza případů
- Mini-reflexe individuální

4. Výukové pomůcky / zdroje

- Sady simulačních karet (fake news a pravdivé zprávy ve formě vytištěných příspěvků, screenshotů)
- Karty „Nástroje fact-checkera“ (seznam doporučení: jak ověřovat zdroj, fotografie, autora)
- Tabule nebo flipchart
- Přístup k mobilním zařízením nebo počítačům (volitelně pro rychlou online verifikaci)
- Fact-checkingové platformy:
  - PL: Demagog.org.pl, Konkret24

Projekt spolufinancovaný Evropskou unií

**Co-funded by
the European Union**

- CZ: Manipulátoři.cz, Demagog.cz
- SK: Demagog.sk, Infosecurity.sk
- EU: EUvsDisinfo.eu, EDMO.eu

5. Průběh hodiny (čas: 45 min)

1. Úvod – co je to simulace dezinformací? (5 min)

Forma: krátký úvod + brainstorming

Průběh:

1. Úvod učitele (2 min):

- Učitel vysvětluje, že hodina bude mít formu vzdělávací hry – simulace, ve které se žáci vžijí do tří rolí:
  - novinářů – publikujících zprávy,
  - příjemců – rozhodujících, co budou sdílet dál,
  - fact-checkerů – ověřujících pravdivost obsahu.
- Cílem hry je pochopit mechanismus šíření dezinformací a naučit se je rozpoznávat a zastavovat.
- Zdůraznění: „Nejde o to, abychom se navzájem podváděli, ale abychom se naučili, jak fungují fake news a jak se před nimi chránit.“

2. Brainstorming (3 min):

Učitel klade žákům naváděcí otázky:

- Je každá zpráva na internetu pravdivá? Jak odlišit pravdu od lži?
- Co způsobuje, že klikneme na „Sdílet“ bez ověření obsahu? (např. emoce, senzační titulek, obrázek, tlak skupiny).
- Může falešná zpráva změnit něčí chování nebo názor? (např. volební rozhodnutí, názory na jiné lidi, strach z očkování).
- Stalo se vám někdy, že jste něco poslali dál a pak zjistili, že to nebyla pravda?

3. Shrnutí úvodu:

- Simulace má ukázat, jak snadno se nepravdivá informace šíří v síti a jak může zodpovědný příjemce zastavit její další sdílení.
- Žáci se dozvědí, jak fake news fungují v praxi, jaké emoce je řídí a jak profesionální fact-checkerů ověřují informace.

2. Vzdělávací hra „Odhal falešnou zprávu!“

**Co-funded by
the European Union**

Cíl hry:

Ukázat žákům, jak funguje dezinformace na internetu, jak snadno se šíří falešné zprávy a jak je možné je ověřit pomocí jednoduchých nástrojů.

Hra rozvíjí schopnost kritického myšlení, analýzy zdrojů a vědomého reagování na obsah na síti.

1. Rozdělení do týmů

- Třída se rozdělí na 3–4 týmy fact-checkerů (po 3–5 osobách).
- Každý tým funguje jako redakce fact-checkingu, která má ověřit balíček zpráv a připravit zprávu s výsledky.

2. Materiály pro každou skupinu

Každý tým obdrží:

1. Balíček 6 karet zpráv – každá karta obsahuje:
  - Titulek.
  - Úryvek článku nebo příspěvku.
  - Miniaturu fotografie nebo screenshotu.V balíčku se nachází:
  - 3 pravdivé zprávy – potvrzené v důvěryhodných zdrojích.
  - 3 falešné zprávy – zmanipulované, clickbaitové, založené na fámách.
  - Různorodá témata: politika, zdraví, životní prostředí, sport, život celebrit.
2. Kartu nástrojů fact-checkera – soubor jednoduchých pomocných otázek.
3. Tabulku analýzy zpráv – k vyplnění během hry.
4. Materiály k verifikaci:
  - Přístup k internetu/tabletům, nebo
  - Výtisky s úryvky článků, výsledky vyhledávání, screenshoty z oficiálních institucí a fact-checkingových portálů.

Balíček karet zpráv

1. Pravdivá zpráva – Zdraví

Titulek:

WHO zveřejňuje zprávu o přínosech fyzické aktivity u dětí

Text:

„Podle nejnovější zprávy Světové zdravotnické organizace každodenních 60 minut středně

**Co-funded by
the European Union**

intenzivní fyzické aktivity zlepšuje zdraví srdce, soustředění a psychickou pohodu dětí školního věku. Zpráva byla zveřejněna 3. června 2024 na stránkách WHO.“

Miniatura fotografie:

Děti běžící na školním hřišti.

Kontext (pro učitele):

Zdroj: Oficiální stránka WHO – zpráva z června 2024.

2. Pravdivá zpráva – Životní prostředí

Titulek:

Polsko zvětšilo rozlohu národních parků o 5 %

Text:

„Ministerstvo klimatu a životního prostředí oznámilo, že v roce 2024 byly rozšířeny hranice tří národních parků o celkovou plochu 8 000 hektarů. Cílem je ochrana vzácných druhů rostlin a zvířat a zvýšení zelených ploch dostupných pro turisty.“

Miniatura fotografie:

Horská panoráma s lesem.

Kontext:

Zdroj: Ministerstvo klimatu, tisková zpráva ze 14. května 2024.

3. Pravdivá zpráva – Technologie

Titulek:

Nová aplikace pro nevidomé získává evropskou inovační cenu

Text:

„Aplikace SeeIt, vytvořená polským start-upem, využívá umělou inteligenci k popisu okolí uživateli v reálném čase. Projekt získal ocenění European Innovation Award 2024.“

Miniatura fotografie:

Nevidomá osoba držící smartphone.

Kontext:

Zdroj: Portál Evropské komise pro inovace, 20. dubna 2024.

Projekt spolufinancovaný Evropskou unií

**Co-funded by
the European Union**

4. Falešná zpráva – Politika

Titulek:

EU zakazuje zeleninové zahrady u rodinných domů od roku 2025

Text:

„Nové předpisy Evropské unie mají údajně zakázat pěstování zeleniny a ovoce na vlastní zahradě. Úřady plánují pokutovat obyvatele až do výše 5 000 eur. Informaci uvedl anonymní blogger na portálu WolnaPrawda.pl.“

Miniatura fotografie:

Fotografie rajčat v květináčích.

Kontext:

Fake news – žádný takový předpis v právu EU neexistuje; často využíván v dezinformačních kampaních.

5. Falešná zpráva – Zdraví

Titulek:

„Šok! Voda z kohoutku v Polsku obsahuje látku způsobující vypadávání vlasů!“

Text:

„Podle anonymního ‚odborníka‘ pitná voda ve velkých městech obsahuje chemikálie, které způsobují plešatost. Chybí oficiální zprávy – informace pochází z příspěvku na Facebooku, sdíleného více než 10 000krát.“

Miniatura fotografie:

Fotografie prázdného kohoutku.

Kontext:

Fake news – nepotvrzeno hygienickou stanicí ani žádnými oficiálními studiemi.

6. Falešná zpráva – Celebrity

Titulek:

Slavná herečka unesla psa fanouška po setkání s fanoušky

Text:

„Svědka tvrdí, že známá herečka vzala psa jednoho z fanoušků po premiéře filmu ve Varšavě. Článek byl publikován na portálu Plotki24, bez uvedení jména svědka nebo fotografií potvrzujících situaci.“

**Co-funded by
the European Union**

Miniatura fotografie:

Fotografie herečky mávající davu.

Kontext:

Fake news – příběh vymyšlený pro clickbait, žádné důkazy, dementováno hereččiným agentem.

Karta nástrojů fact-checkera

Pomocné otázky (ke každé zprávě):

1. Kdo je autorem? Je to podepsaná osoba nebo anonymní příspěvek?
2. Jsou uvedeny zdroje? Odkazy na známé portály, nebo na neznámé stránky?
3. Je fotografie/video pravé? Dá se najít v jiných médiích nebo ve vyhledávači obrázků?
4. Opírá se obsah o fakta, nebo o emoce? Obsahuje slova: „šok!“, „katastrofa!“, „tajná informace“?
5. Potvrzují to i jiné portály?
6. Je jazyk podezřelý? Pravopisné chyby, chybějící konkrétní údaje, dramatický tón.

Tabulka analýzy zpráv

Obsah zprávy	Podezřelá? (ANO/NE)	Varovné signály	Jaké emoce vyvolává?	Jak ověřit?
„EU zakazuje zeleninové zahrady“	ANO	Chybí zdroj, senzační titulek, žádná data	Strach, hněv	Ověřit na portálech EU
„Nové studie WHO o vakcínách“	NE	Oficiální zdroj WHO, odkaz na zprávu	Klid, zvědavost	Podívat se na stránku WHO
„Celebrita X unesla psa fanouška“	ANO	Pověst, fotografie bez kontextu, anonymní svědek	Pobouření, zvědavost	Ověřit na zpravodajských portálech

5. Průběh hry

Etapa 1 – Analýza zpráv (10 min)

- Žáci čtou všech 6 zpráv.

Projekt spolufinancovaný Evropskou unií

**Co-funded by
the European Union**

- Rozdělí je na:
  - pravděpodobně pravdivé,
  - podezřelé – vyžadují ověření.
- Vyplňují tabulku, zaznamenávají varovné signály a emoce.

Etapa 2 – Verifikace (10 min)

- Ověřují podezřelé zprávy:
  - na internetu nebo
  - v připravených výtiscích.
- Hledají potvrzení nebo vyvrácení.
- Zapisují důkazy a krátké zdůvodnění.

Etapa 3 – Presentace a bodování (10 min)

- Každá skupina prezentuje:
  - které zprávy označila za fake news a které za pravdivé,
  - jaké varovné signály si všimla,
  - jaké důkazy našla.
- **Bodování:**
  - Rozpoznání fake news – 0–3 body.
  - Kvalita argumentů a důkazů – 0–3 body.
  - Návrh reakce – 0–2 body.
  - Jasnost prezentace – 0–2 body.

6. Závěr a reflexe

- Učitel shrnuje hru, vyhláší vítěznou „Redakci měsíce“ a rozebírá závěry.
- Žáci dokončují věty:
  - „Dnes jsem se naučil/a, že fake news...“
  - „Nejlepší metoda na odhalování fake news je...“
  - „V budoucnu, než něco nasdílím, udělám...“

Na závěr vzniká seznam „5 kroků k odhalení fake news“:

1. Ověřuji zdroj a autora.
2. Hledám potvrzení v jiných médiích.
3. Ověřuji fotografie a videa ve vyhledávacích.
4. Analyzuji emoce – snaží se mnou někdo manipulovat?
5. Nesdílím, pokud si nejsem jistý/jistá.

6. Slovník pojmů

Projekt spolufinancovaný Evropskou unií

**Co-funded by
the European Union**

Pojem	Definice
Fake news	Nepravdivá nebo zmanipulovaná zpráva, často vypadající jako skutečný článek nebo příspěvek, jejímž cílem je uvést příjemce v omyl nebo vyvolat emoce.
Dezinformace	Úmyslné šíření nepravdivého nebo zavádějícího obsahu s cílem manipulovat veřejným míněním, vyvolat chaos nebo získat výhodu.
Fact-checking	Proces ověřování pravdivosti informací v důvěryhodných zdrojích, zprávách, databázích a na ověřovacích portálech.
Zdroj informace	Autor zprávy nebo médium, ze kterého obsah pochází – např. novinář, zpravodajský portál, instituce, anonymní uživatel.
Varovné signály	Znaky, které mohou ukazovat, že zpráva je falešná: chybějící autor, senzační titulek, anonymní zdroje, chybějící důkazy, fotografie vytržené z kontextu.
Manipulace	Techniky ovlivňování příjemců prostřednictvím emotivního jazyka, vynechávání faktů, falešných souvislostí nebo opakování nepravdivých informací.
Informační bublina	Situace, kdy uživatel vidí na internetu hlavně obsah odpovídající jeho názorům a zájmům, což ztěžuje poznání jiných pohledů.
Digitální ozvěna	Jev opakovaného sdílení té samé zprávy na různých místech na síti, což vytváří dojem, že je pravdivá.
Ověřování zdroje	Kontrola, kdo je autorem zprávy, zda jsou uvedeny důkazy, a zda tuto informaci potvrzují i jiné důvěryhodné portály.
Fact-checkingový portál	Internetová stránka vedená odborníky, která se zabývá ověřováním informací, např. Demagog.org.pl, EUvsDisinfo.eu, Manipulatoři.cz.

7. Metodický průvodce pro učitele

1. Příklady a příprava materiálů

• Pravidla výběru obsahu:

- Vybírej fiktivní zprávy inspirované skutečnými případy, ale bez odkazů na aktuální lokální politické spory, abys předešel kontroverzím ve třídě.
- Dbej na to, aby v sadě karet byla různá témata: zdraví, životní prostředí, technologie, sport, showbyznys – žáci tak uvidí, že fake news se mohou týkat jakékoli oblasti.
- Můžeš využít screenshoty stylizované jako příspěvky na sociálních sítích, aby cvičení působilo realističtěji.

2. Materiály ke hře

- Karty se zprávami (6–8 na skupinu, tematicky rozmanité).
- Tabulka analýzy ve formátu A3 nebo pracovní listy A4, do kterých budou žáci zapisovat své závěry (podezřelé? varovné signály? emoce? jak ověřit?).

Projekt spolufinancovaný Evropskou unií

Co-funded by the European Union

- Seznam fact-checkingových portálů (PL: Demagog.org.pl, Konkret24; CZ: Manipulátoři.cz, Demagog.cz; SK: Demagog.sk, Infosecurity.sk; EU: EUvsDisinfo.eu, EDMO.eu).
- Karta nástrojů fact-checkera – soubor kontrolních otázek (např. „Má zpráva autora?“, „Jsou odkazy na zdroje?“, „Dá se obsah potvrdit v jiných médiích?“, „Jaké emoce tato zpráva vyvolává?“).
- Volitelně přístup k tabletům, počítačům nebo telefonům s internetem, aby si žáci mohli vyzkoušet skutečnou online verifikaci.

3. Moderování hry a diskuse

- Pokládej otevřené otázky před analýzou každé karty:
  - „Co v této zprávě působí důvěryhodně a co vzbuzuje pochybnosti?“
  - „Jaké emoce cítíte, když to čtete?“
  - „Jak by se dal titlek formulovat jinak, aby byl věrohodnější?“
- Podporuj argumentaci – žáci by měli uvést konkrétní důvody, proč považují zprávu za falešnou nebo pravdivou.
- Pokud má skupina problém s hodnocením, doporuč využít fact-checkingové portály nebo porovnat zprávu v různých zdrojích.
- Vyhybej se známkování žáků – cílem je procvičit analýzu informací, ne vybrat vítěze.

4. Vytváření bezpečné atmosféry

- Zdůrazni, že na fake news se může nachytat každý, i dospělí nebo profesionálové, protože manipulace bývají často velmi dobře připravené.
- Vysvětli, že ve hře jsou chyby přirozené a pomáhají učit se – důležitější je objevit způsoby, jak zprávy ověřovat, než kdo se spletl.
- Stanov pravidla: žádné posmívání se odpovědím ostatních, naslouchání argumentům každé skupiny, kultura diskuse.

5. Rozšíření výuky

- Třídní nebo školní turnaj „Odhal falešnou zprávu!“ – žáci soutěží ve dvojicích nebo týmech, získávají body za rychlé a přesné rozpoznání falešného obsahu.
- Školní nástěnka „Jak se nenechat oklamat na síti“ – společně se žáky připravte plakát s pravidly pro ověřování informací a seznamem fact-checkingových portálů.
- Mini-domácí projekt: žáci vyberou jednoho fake newse nalezeného na síti (např. z fact-checkingového portálu) a popíší, jak byl vyvrácen – mohou prezentovat na příští hodině.

8. Zdroje

- **Demagog.org.pl** – největší polský fact-checkingový portál. Publikuje analýzy populárních fake news, ověřuje výroky politiků, vytváří vzdělávací materiály využitelné ve škole.

Co-funded by the European Union

- **Konkret24 (TVN24)** – služba ověřující obsah objevující se na síti, včetně falešných zpráv o zdraví, politice a společenských událostech.
- **Manipulátoři.cz (Česko)** – vzdělávací portál analyzující příklady manipulací a dezinformací v českém internetu.
- **Demagog.cz a Demagog.sk** – obdoby polského Demagogu v Česku a na Slovensku, specializující se na ověřování veřejných informací a analýzu fake news ve středoevropském regionu.
- **Infosecurity.sk** – institut publikující zprávy o dezinformacích, propagandě a digitálních hrozbách na síti, užitečný pro mezinárodní kontext.
- **EUvsDisinfo** – evropský projekt monitorující falešné zprávy v mezinárodním prostoru, zejména ty související s propagandou a informačními válkami.
- **EDMO (European Digital Media Observatory)** – síť expertů a organizací bojujících proti dezinformacím v EU, obsahuje vzdělávací materiály, případové studie a nástroje pro učitele.
- **IFCN (International Fact-Checking Network)** – globální síť fact-checkingových organizací, vytvářející kodex zásad pro poctivé ověřování informací; seznam certifikovaných portálů je dostupný online.
- **UNESCO – Media and Information Literacy Curriculum for Teachers** – publikace vysvětlující, jak učit kritickému myšlení a rozpoznávání manipulací na internetu, s hotovými příklady cvičení.
- **Council of Europe – Digital Citizenship Education** – zdroje o odpovědném využívání internetu, dovednostech ověřování zdrojů a rozvoji mediálních kompetencí žáků.
- **Media Literacy Now (USA)** – příklady vzdělávacích aktivit, kampaní a cvičení zvyšujících odolnost proti fake news, které lze adaptovat na polské prostředí.
- **Google Fact Check Tools** – vyhledávač umožňující zjistit, zda byla určitá zpráva již ověřena nezávislými portály.
- **TinEye a Google Reverse Image Search** – nástroje k analýze pravosti fotografií a odhalování, zda snímky nejsou vytrženy z kontextu nebo zmanipulované.

